

# Bilgi Felsefesi

**Bilgi felsefesi (epistemoloji)**, bilginin kaynağını, imkânını ve doğruluk ölçütünü inceler. Akımları ve ölçütleri karıştırmadan öğrenmek için bu özeti kullan.

## 1 Bilginin İmkânı

- Dogmatizm: kesin bilgi mümkündür.
- Septisizm: kesin bilgi mümkün değildir.
- Agnostisizm: bazı konular bilinemez.

## 2 Bilgi Felsefesi Akımları

- Rasyonalizm: kaynak akıldır.
- Empirizm: kaynak deney ve gözlemdir.
- Kritisizm: kaynak akıl + deneydir.
- Entüisyonizm: kaynak sezgidir.

## 3 Doğruluk Ölçütleri

- Uygunluk: bilgi gerçeklikle örtüşür.
- Tutarlılık: diğer bilgiyle çelişmez.
- Yarar: bilgi işe yarar.
- Apaçıklık: bilgi kuşkuyla yer bırakmaz.
- Tümel uzlaşım: ortak kabulde doğrulanır.

## 4 Temel Kavramlar

- Doksa: kişisel sanı, kanıt gerekmez.
- Episteme: gerekçeli, doğrulanmış bilgi.
- Önerme: doğru ya da yanlış olan yargı.
- Argüman: önermelerden oluşan çıkarım.

## 5 Sık Karışan Çiftler

- Dogmatizm–Septisizm: birbirine karşıt görüşler.
- Rasyonalizm–Kritisizm: kritisizm ikisini birleştirir.
- Kaynak ile ölçüt: akım kaynağı, ölçüt doğruluğu söyler.

## Bilgi Felsefesi Akımları ve Düşünürleri

| Akım         | Temel Görüş                         | Öncü Düşünür |
|--------------|-------------------------------------|--------------|
| Rasyonalizm  | Bilginin kaynağı akıldır            | Descartes    |
| Empirizm     | Bilginin kaynağı deney ve gözlemdir | Locke        |
| Kritisizm    | Bilgi, akıl ile deneyin sentezidir  | Kant         |
| Entüisyonizm | Bilginin kaynağı sezgidir           | Bergson      |

## ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

## Bilgi Felsefesi: adım adım 5 örnek

## ÖRNEK 1 AKIM BELİRLEME

Bilginin kaynağının akıl olduğunu savunan görüş hangisidir?

- 1 Soru bilginin kaynağını soruyor.
- 2 Akıl kaynağını savunan akım rasyonalizmdir.
- 3 Empirizm deneyi, entüisyonizm sezgiyi öne çıkarır.

Cevap: Rasyonalizm

## ÖRNEK 2 DOGMATİZM-SEPTİSİZM

Her bilgiyi sorgulayan, kesin yargıdan kaçınan görüş hangisidir?

- 1 Kesin bilgiyi kabul eden dogmatizmdir.
- 2 Sorgulayan, kuşkucu olan septisizmdir.
- 3 Cevap septisizmdir.

Cevap: Septisizm

## ÖRNEK 3 DOĞRULUK ÖLÇÜTÜ

Bir bilginin işe yarayıp sonuç vermesine bakan kuram hangisidir?

- 1 İşe yararlığa bakan ölçüt yararlıdır.
- 2 Uygunluk gerçeklikle örtüşmeye bakar.
- 3 Cevap yarar (faydacılık) ölçütüdür.

Cevap: Yarar

## ÖRNEK 4 KAVRAM AYRIMI

Kanıtla desteklenmesi gerekmeyen kişisel kanaat hangi kavramdır?

- 1 Episteme gerekçeli doğru bilgidir.
- 2 Doksa kanıt gerektirmeyen sanıdır.
- 3 Cevap doksadır.

Cevap: Doksa

## ÖRNEK 5 AKIM-ÖLÇÜT AYRIMI

Rasyonalizm bir doğruluk ölçütü müdür?

- 1 Rasyonalizm bilginin kaynağını söyler.
- 2 Doğruluk ölçütleri ayrı bir problemdir.
- 3 Rasyonalizm akımdır, ölçüt değildir.

Cevap: Hayır, rasyonalizm bilgi kaynağı akımıdır

## MİNİ TEST

## Bilgi Felsefesi: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad:

Tarih:

Doğru / Yanlış:

1. Bilginin kaynağının deney ve gözlem olduğunu savunan görüş hangisidir?

- A) Rasyonalizm B) Empirizm  
C) Kritisizm D) Entüisyonizm

3. Bilginin akıl ile deneyin sentezi olduğunu savunan görüş hangisidir?

- A) Entüisyonizm B) Empirizm  
C) Rasyonalizm D) Kritisizm

5. Bir bilginin kuşkuya yer bırakmayacak kadar açık olmasına bakan ölçüt hangisidir?

- A) Uygunluk B) Yarar  
C) Tümel uzlaşım D) Apaçıklık

7. Bir bilginin diğer bilgilerle çelişmemesine bakan ölçüt hangisidir?

- A) Tutarlılık B) Apaçıklık  
C) Yarar D) Uygunluk

9. Gerekçelendirilmiş, doğrulanabilen bilgiye ne denir?

- A) Doksa B) Episteme  
C) Önerme D) Argüman

2. Kesin ve doğru bilgiye ulaşmanın mümkün olmadığını savunan görüş hangisidir?

- A) Dogmatizm B) Agnostisizm  
C) Septisizm D) Kritisizm

4. Bilginin kaynağının sezgi olduğunu savunan görüş hangisidir?

- A) Entüisyonizm B) Empirizm  
C) Dogmatizm D) Kritisizm

6. Bir bilginin gerçeklikle örtüşmesine bakan doğruluk ölçütü hangisidir?

- A) Tutarlılık B) Uygunluk  
C) Yarar D) Tümel uzlaşım

8. Kanıtla desteklenmesi gerekmeyen kişisel kanaate ne denir?

- A) Episteme B) Argüman  
C) Doksa D) Önerme

10. Bazı konularda bilinemezliği kabul eden ama gündelik bilgiyi reddetmeyen görüş hangisidir?

- A) Dogmatizm B) Septisizm  
C) Agnostisizm D) Rasyonalizm

## Cevap anahtarı

1. B · Empirizm, bilginin kaynağını deney ve gözlemde arar.

3. D · Kritisizm, akıl ile deneyi birlikte değerlendirir.

5. D · Apaçıklık ölçütü, bilginin zihinde hiç kuşku bırakmamasına bakar.

7. A · Tutarlılık kuramı, bilginin diğer bilgilerle çelişmemesini ister.

9. B · Episteme, gerekçesi gösterilebilen doğru bilgidir.

2. C · Septisizm, kesin bilgiye ulaşmanın mümkün olmadığını savunur.

4. A · Entüisyonizm, bilginin kaynağını sezgiye bağlar.

6. B · Uygunluk kuramı, bilginin gerçeklikle örtüşmesine bakar.

8. C · Doksa, kanıt gerektirmeyen kişisel sanıdır.

10. C · Agnostisizm, yalnız belirli konularda bilinemezliği kabul eder.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

[tahtaapp.com/blog/dersler/10-sinif-felsefe-4-unite-bilgi-felsefesi-konu-anlatimi](https://tahtaapp.com/blog/dersler/10-sinif-felsefe-4-unite-bilgi-felsefesi-konu-anlatimi)